

Livets väg

nr 59

Jesus sa: Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig (Joh. 14:6).

Den kristna tron (10)

Innehåll i detta nummer

Fortsättning från nr 57. Femte budet. Vad förbjuder Gud i 5:e budet? Dödshjälp och abort. Överheten (1), Vad begär Gud av oss i 5:e budet? (2). Lutherord ur stora katekesen (3).

Femte budet

Människans liv och välfärd.

Luthers lilla katekes:

Du ska inte döda.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi inte skadar vår nästa till kroppen eller gör honom illa på annat sätt. Vi ska istället hjälpa honom med allt han behöver.

Vad förbjuder Gud i 5:e budet?

(1) Gud förbjuder oss att ta livet av en medmänniska (mord) eller att ta vårt eget liv (självmord).

Den som utgjuter människoblod, hans blod ska utgjas av människor, ty Gud har gjort människan till sin avbild. (1 Mos. 9:6).

Alla som tar till svärd ska dödas med svärd (Matt. 26:52, dödsstraff).

Överheten bär inte svärdet utan orsak. Den är en Guds tjänare, en hämnare som straffar den som gör det onda. (Rom. 13:4, överheten har rätt att döma och straffa och att föra rättfärdiga krig.)

Biblisk historia: Kain dödade sin bror Abel (1 Mos. 4:8). – David lät döda Uria genom andra (2 Sam. 11:15). – Dödande genom vårdslöshet (vållande till annans död, 2 Mos. 21:29, 5 Mos. 22:8). – Judas tog sitt eget liv (Matt. 27:5).

Dödshjälp och abort

Aktiv dödshjälp (eutanas) liksom abort av foster strider mot Guds bud. Bibeln förbjuder däremot inte dödande av djur. Aposteln Paulus säger att vi med gott samvete kan köpa allt kött som säljs i affären (1 Kor. 10:25).

Överheten

Överheten har enligt Bibeln rätt att straffa förbrytare. Det kan ske med fängelse och även i sista hand med dödsstraff om detta finns enligt landets lag. Överheten har också rätt att försvara landet med militära medel. Så lär även vår lutherska bekännelse (SKB, sid. 61, 234, 537, lätt moderniserad text av mig):

I *Augsburgska bekännelsen* (CA) står det: ”Om det borgerliga livet lär de, att lagliga borgerliga ordningar är Guds goda verk, att det är de kristna tillåtet att inneha överhetsämbeten, vara domare, döma mål enligt kejsarlig eller annan gällande lag, döma till kroppsstraff enligt lag, föra rättmätiga krig, göra krigstjänst. ... De fördömer omdöparna som förbjuder de kristna att befatta sig med dessa borgerliga uppgifter...” (CA 16, SKB, s. 61f).

I *Apologin* (Apol) står det:

(Vi bekänner:) ”att det är tillåtet för den kristne att inneha överhetsämbeten, att skipa rätt..., att enligt lag utdöma straff, att föra rättmätiga krig, att göra krigstjänst... Ty evangeliet upplöser inte den yttre

Livets väg

Evangeliskt-lutherskt kyrkblad

Nr 59, 14 april 2023

Red. kyrkoherde Sten Rydh

världsliga eller ekonomiska ordningen utan godkänner den fastmer och ålägger oss att inte bara av fruktan för straff, utan även för vårt samvetets skull rätta oss efter den såsom en av Gud given ordning” (Apol. 16, SKB, s. 234f).

I *Konkordieformeln* (FC) står det:

(Artiklar som inte kan accepteras:)

”Att överheten i NT inte är ett stånd som behagar Gud. ...

Att en kristen inte med okränkthet samvete vid vissa tillfällen kan inneha och utöva överhetens ämbete mot onda människor och att undersåtarna inte till sitt eget skydd och värn kan påkalla den makt, som överheten äger och tagit emot av Gud.

Att en kristen människa inte med gott samvete kan avlägga någon ed eller med ed lova sina furste eller överhet tro och lydhet.

Att överheten i NT inte med okränkthet samvete kan straffa brottslingar till livet.

Att en kristen inte med gott samvete kan vara gästgivare, köpman eller vapensmed.” (SKB, s. 536f).

Så långt bekännelsen, som helt grundar sig på Bibelns egen lära. Men överheten har också vissa plikter som den måste följa. Överheten har därför *inte* rätt att utöva orättfärdiga grymheter och godtyckligt våld, att döma orättvist eller att kriga på ett orättfärdigt sätt. Om militären, polisen eller rättsväsendet begår sådant är det en allvarlig synd inför Gud. Överheten har inte heller någon rätt att mot den naturliga lagen godkänna sådant som abort eller eutanasi eller att förbjudna kristna förkunnare att predika i enlighet med Guds ord. I sådana fall måste en kristen vägra att lyda överheten och bekänna att man måste lyda Gud mer än människor.

När apostlarna blev befallda att sluta predika svarade de inför Stora rådet: ”*Man måste lyda Gud mer än människor*” (Apg. 5:29).

(2) **Gud förbjuder oss** att skada vår nästa till kroppen. Vi får inte göra eller säga något ont mot honom. Sådant kan förstöra eller förkorta hans liv eller göra honom olycklig.

Hämnas inte, mina älskade, utan ge rum för Guds vrede. Det står ju skrivet: ”Min är hämnden, jag ska utkräva den”, säger Herren (Rom. 12:19).

Biblisk historia: Genom brödernas ondska fick Josef lida och deras far blev olycklig (1 Mos. 37:23-35). – Egyptierna plågade israeliterna genom att tvinga dem till hårt arbete (2 Mos. kap. 1).

(3) **Gud förbjuder oss** att i vårt hjärta ha känslor av vrede eller hat mot vår nästa.

Jag säger er: Den som är vred på sin broder är skyldig inför domstolen (Matt. 5:22).

Den som hatar sin broder är en mördare och ni vet att ingen mördare har evigt liv i sig (1 Joh. 3:15).

För från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, sexuell omoral, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser (Matt. 15:19).

Grips ni av vrede, synda inte. Låt inte solen gå ner över er vrede (Ef. 4:26).

Biblisk historia: Judarna visade sin vrede mot Stefanus (Apg. 7:54). – Gud varnade Kain för att vredgas (1 Mos. 4:5-7).

Vad begär Gud av oss i 5:e budet?

(1) **Gud begär att** vi ska hjälpa vår nästa i all fara och när han än behöver det.

Om din fiende är hungrig, så ge honom att äta. Om han är törstig, ge honom att dricka. Gör du det, samlar du glödande kol på hans huvud (Rom. 12:20).

Biblisk historia: Abraham räddade Lot från hans fiender (1 Mos. 14:12-16). – David skyddade Saul (1 Sam. 26:1-12). – Den barmhärtige samariern hjälpte mannen som råkat ut för rövare (Luk. 10:33-35).

(2) Gud begär att vi ska vara barmhärtiga, vänliga och förlåtande mot vår nästa.

Saliga är de ödmjuka, för de ska ärva jorden. Saliga är de barmhärtiga, för de ska få barmhärtighet. Saliga är de som skapar frid, för de ska kallas Guds barn (Matt. 5:5, 7, 9).

Skynda dig att göra upp med din motpart medan du är med honom på vägen. Annars kan han överlämna dig till domaren, och domaren till vakten och du sätts i fängelse (Matt. 5:25).

Men om ni inte förlåter människorna, ska inte heller er Far förlåta era överträdelser (Matt. 6:15).

Var i stället goda och barmhärtiga mot varandra och förlåt varandra, så som Gud i Kristus har förlåtit er (Ef. 4:32).

Biblisk historia: Jesus förbarmade sig över de tio spetälska (Luk. 17:11-19). – Officeren visade omsorg om sin sjuke tjänare (Matt. 8:5-13). – Josef förlät sina bröder (1 Mos. 45:1-16).

Martin Luther skriver om 5:e budet i stora katekesen (utg. Södertälje 1999, övers. av *Martin Krauklis*):

”Gud och de styrande i landet är inte inbegripna i detta bud; budet handlar inte om den makt som de kan ha att ta liv. Gud har överlämnat rätten att straffa missdådare till de styrande i föräldrarnas ställe. ... Det som förbjuds här gäller följaktligen de enskilda människorna i deras relation till varandra, inte de styrandes eventuella lagliga möjligheter.

Det femte budet är lätt att förstå och det är ofta behandlat. Vi hör det årligen i evangeliet – Matt. 5:21 – där Kristus själv förklarar det och ger en kort sammanfattning. Det innebär att man inte ska dräpa vare sig handgripligen, med hjärtat, med ord, med tecken eller åtbörder, eller delta i sådant genom att ge hjälp och råd. Budet förbjuder oss att bli så förbittrade att vi bryter mot det.

Att bestraffa tillkommer bara dem som i sitt sammanhang är satta i Guds ställe, dvs. föräldrar och de styrande. Dem tillkommer det att vredgas, läxa upp och bestraffa, på grund av att det finns så många som överträder detta och andra bud.

Gud ger oss det femte budet för att han mycket väl känner till hur ond världen är, och att det finns mycket i jordelivet som är avskyvärt. Därför har han ställt upp detta och andra bud för att skilja mellan gott och ont” (Krauklis, s. 57).

”Även om många inte dräper, så grälar de och önskar varandra ont. Den som blir föremål för sådant skulle inte ha långt kvar att leva om allt ont som sades om honom blev verklighet. Eftersom vi är sådana av naturen, och ingen tål några oförrätter från andra, vill Gud ta bort det inom oss som ger upphov till att vi blir förbittrade på varandra. Han vill vänja oss vid att alltid ha detta bud för ögonen. Vi ska spegla oss i det och inse att det är Guds vilja. Med förtröstan i hjärtat ska vi åkalla hans namn och överlåta den orätt vi lider på honom. Sedan kan ovännerna gräla och vara arga på oss bäst de vill. På så sätt vill gud lära oss att lägga band på vårt humör och ge oss tåliga, fridsamma hjärtan. Det gäller framför allt gentemot dem som ger oss anledning att vara arga, dvs. våra fiender” (s. 58).

”Därför är det Guds uttryckliga vilja att vi inte ska låta någon människa drabbas av ont, utan visa vår nästa så mycket kärlek och godhet vi kan. Detta gäller som sagt alldeles särskilt våra fiender. Att handla gott mot sina vänner är bara en obetydlig, hednisk dygd, som Kristus säger i Matt. 5:47” (s. 60). Jesus säger där:

”För om ni älskar dem som älskar er, vilken lön får ni för det? Gör inte tull-indrivare det också? ... Var alltså fullkomliga, så som er himmelske Far är fullkomlig (Matt. 5:46-48).